

NTUTE AHỤ NKE MALITERE NA JUDA SITE NÁAKA HEZEKAIA

2 Ihe Emere 29:1-36

IHEÒMỤMỤ 339

Nke Ndị okenye

AMAOKWU IBUN'ISI: “Umum, ugbu a unu ejehiela; n’ihi na ọ bu unu ka JEHOVA rọputara iguzo n’iru Ya, ijere Ya ozi, na iburu Ya ndi nēje ozi” (2 Ihe Emere 29:11).

I Hezeakaia, Eze Juda

- 1 Nna ya emeghị ihe ziriezi n’anya JEHOVA, 2 Ihe Emere 28:1-4; 2 Ndi Eze 16:1-4
- 2 Nne ya bụ ada onyeamụma, 2 Ihe Emere 29:1; 26:1, 5; 2 Ndi Eze 18:2
- 3 O mere ihe zirieze n’anya JEHOVA, ọ bụ ezie na nna ya buri ajoye eze, 2 Ihe Emere 29:2; 2 Ndi Eze 18:3-7

II Omume Hezeakaia mere Ikwagidesi Ezi Òfufè Chineke Ike

- 1 Otù nime ihe mbụ Hezeakaia mere ná mmalite ọchịchị eze ya bụ na o meghere ụzọ Ụlonsọ Jehova, 2 Ihe Emere 29:3; 28:21, 24; 2 Ndi Eze 16:8, 14-18
- 2 Ndị nchụàjà na ndị Livai malitekwarara ido onwe ha nsọ, 2 Ihe Emere 29:4, 5
- 3 Hezeakaia chetara omume ọjọọ nke nnanna ha mere ma kwue kwa otú iwe Jehova si dakwasị Juda na Jerusalem, 2 Ihe Emere 29:6-9; 28:5-8; 2 Ndi Eze 17:13-20
- 4 Ọchịchọ obi nke Hezeakaia bụ ka ha laghachikwute Chineke nime mmụọ na n’eziokwu dika ha diri na mbụ, 2 Ihe Emere 29:10, 11; 6:24, 25; 7:12; 1 Ndi Eze 8:23, 28-30, 33, 34

III Okù nke Ndị isi nchụàjà na Ndị Livai zara Náetufughị oge

- 1 Ndị Livai wee gee ntị n’okwu nke Hezeakaia gwara ha wee mee ngwa idebe onweha nsọ, 2 Ihe Emere 29:12-15
- 2 Ndị Livai na ndị nchụàjà wee mee ka Ụlọkwu Jehova dị nsọ, otù ọ bụla mere ozi nke enyere ha, dika Iwu si dị, 2 Ihe Emere 29:16, 17; 23:1-11; Ọnu-ogugu 1:50-53; 3:5-10; 8:5-26; 18:1-7, 20-23
- 3 Ewegara eze akukọ dįmma, 2 Ihe Emere 29:18, 19

IV Iweghachi Ezi òfufè Chineke nke Hezeakaia weghachiri

- 1 Achurụ àjà mmehie n’ihi alaeze, na n’ihi ebe nsọ ahụ na n’ihi mba ahụ, 2 Ihe Emere 29:20-40; Ndi Hibru 7:26, 27
- 2 Mgbe ebuuru àjà mkpuchi mmehie ma were kwa àjà nsureokụ debe n’elu ebi ichụàjà, ifèòfufè na itò Chineke malitere n’otuaka ahụ, 2 Ihe Emere 29:25-30; 23:18; Abụ Ọma 40:1-3; 51:12; 81:1-5; 95:1-7; Aisaia 30:29; 1 Ndi Kọrint 14:15; Ndi Efesọs 5:19, 20; Ndi Kọlọsi 3:16; Jemes 5:13
- 3 Agwara ndị ahụ ka ha nye onyinye afọ òfufò ha, n’imejuputa òfufè Chineke, 2 Ihe Emere 29:31-35; Deuteronomi 12:5-7; 16:10, 11; Ezra 3:4, 5
- 4 Emere ihe niile ngwangwa ka aghara itufu oge ọ bụla n’iweghachi kwa ezi òfufè Chineke, 2 Ihe Emere 29:36; 1 Ndi Eze 19:20; Mak 1:18; Zekaraia 8:21; Ndi Efesọs 5:15, 16; Eklisiastis 9:10

NKỌWA DỊ ICHEICHE

Ọtụtụ Iheodide nke putara Ìhè N’ebeogugu a

Mgbe mmadụ malitere ịmụ ihe banyere ndụ Hezeakaia, Eze Juda, site n’ebe ahụ nke arọputara nime akwukwonsọ ka ọ buri ebeogugu nime usoro iheomumụ a, ọ naahụ ọtụtụ ebeogugu puru ichè n’etiti

ndiọzọ n'uzọ dị ịtụn'anya. Mgbe ọ naatugharụuche n'ihe niile ndị edere n'akwụkwọ, ọ naahụ na apurụ ịmụta ọtụtụ nime omume ọma niile ndịa nke eze mere site na ha.

Hezekiaia “mere ihe ziri ezi n'anya JEHOVA, dika ihe nile si di nke Devid nna-ya mere. Ọ ...meghere uzọ ulo JEHOVA, me ka ha di ike. O we me ka ndi nchu-àjà na ndi Livai bata, si ha, Nurunum, ndi Livai; ugbu a donu onwe-unu nsọ, do kwa ulo JEHOVA, bú Chineke nke nna-unu-hà, nsọ.” Edekwará n'akwụkwọ na ọ sịrị, “Ọ di n'obim ka ayi na JEHOVA, bú Chineke Israel, gba ndu” na ọ gara n'iru igwasi ndi Liva ike sị: “Unu ejehiela: n'ihì na ọ bu unu ka JEHOVA ọputara iguzo n'iru Ya.” Ndị Livai we “chikọta umu-nne-ha ndikom, do onwe-ha nsọ, ba,” “Ma na mgbe amalitere isure àjà-nsure-ọku, amalitere ibu abù JEHOVA ...Nkpọkọta ahu nile na-akpọ kwa isi-ala, ndi-ọbụ abù nābu-kwa, ndi nāfu opi nāfu-kwa: anēme ihe a nile rue mgbe achubiri àjà-nsure-ọku. Hezekiaia wee nūria, ya na ndi-ya nile, ihe nke Chineke doziri nye ndi ahu: n'ihì na ọ bu na mberede ka ihe a mere.”

Ebe niile ndia agurụ gosirị ịnuokun'obi na obi dị ọcha nke eze na ndi ya, nke ka nke nye ebo ahụ nke Chineke ọputaworo ịlụlụ Ya. Ha gosiri na ntị Chineke ghereoghe mgbe niile ịnu ákwá nke onye náechègharị nime omume ọjọọ ya, na O jikere n'oge niile iwukwasị ngozi Ya n'elu ndi chọrọ ebere Ya. Ha naegosi na Chineke naahụ ndi niile ji obi ha niile náesouzọ Ya n'anya; ndi were ozi Ya dika ihe dị mkpà karịsịa ihe ọ bụla ọzọ nime ndu ha.

Eze bú Nwata nke Ihe Náanụkụ n'obi

Hezekiaia nwere ihenketa dị ala. Nna ya burị onye náefe arụsị, onye were umụ ya nye dika ihe ịchụàjà n'iru arụsị apiriapị na onye wuru ulọ arụsị niile ndia n'akukụ niile nke Jerusalem. Nna Hezekiaia na ndieze náamaghị Chineke na obodo dị icheiche nke náamaghị Chineke gbara ndu, wee púnara Ụlọnsọ Chineke ọtụtụ ihe dị ókékọnụahia dị nime ya iji egbo mkpà nke eze ndia náamaghị Chineke. O merurụ ebeichụàjà nke ọla ma kwere ka ihe náadighị nsọ na alughulụ juputa n'Ụlọnsọ Chineke.

Ma mgbe Hezekiaia rigoro n'ocheeze, mgbe ọ gbara iriarọabụọ na ise, o nyere iwu ka edo ebe niile ọcha nke malitere n'ebe ziriezi. Ka umụaka nke oge a ghọta ihe site n'omume nke Hezekiaia. Ọbuná mgbe ihe dum dirị njo, otúodị, nwa okorọbia a were onwe ya nye Chineke na ihe banyere Ụlọ Chineke Ọ hụwo ajọ ihe niile dị n'ifè arụsị, wee buru kwa onyeàmà nime èzinaulọ ya banyere óké ahuhụ nke ifèòfufè nduhie wetara. Ọ hụwo kwa mmegide dakwasirị obodo ya n'ihì mmeri n'agha nke ndiịro ha meriri ha; bụ mmeri nke sitere n'irapụ ezi Chineke ha. Ma náatughị uche na ọ bụ nwata, o guzosirị ike n'omume ya n'ebe Chineke nọ.

Ọ fọdurụ ntakiri ka ọ dị ka Hezekiaia natara otú ndumọdụ ahụ Pọl, onyeozì nyere nwaokorọbia ahụ, bú Timọti n'oge dị n'iru. Pọl dere “Ekwela ka onye ọ bula lelia nwata i bu anya; kama me onwe-gi ka i buru ndi kwere ekwe ihe-àtù n'okwu, n'ibi-obi, n'ihun'anya, n'okwukwe, n'idi-ọcha” (I Timọti 4:12). N'ogbugba arọ, Hezekiaia bú nwata, na ọ kweghị ka nke a gbochie ya n'ịlụ ọlụ dirị ya. O were onweya nye Chineke, Chineke wee nnyere ya: n'ihì nke a, mgbe mmekpaarụ dakwasirị ya nime ndu ya, ọ puru ịgwá Chineke: “Biko, JEHOVA, biko, cheta otú m'jèghariworo n'iru-Gi n'ezì-okwu na n'obi zuru okè, ọ bu kwa ihe di nma n'anya Gi ka m'meworo” (Aisaia 38:3). Ọbuná n'oge ihe ndakwasị ahụ, o mebeghị agadi; ya mere tule otú o si dị óké mkpà ná mmalite ndu onye ọ bula kwesirị ka adị ya n'uzọ ọ gaejuputa n'ọlụ ọma, ka o wee buru mgbe ihe mberede daputara, ọ gaele anya n'azụ n'obiike, na Chineke gaatule ọlụ ya niile ma wee zaa ekpere ya nke ọ naekpe.

Mkpà Ọ dị ka Mmadu Nwe Obi Ziriezi

Ụfọdụ ndi biri n'oge Hezekiaia puru isị na ezi ọhụ a náachuso náání ụkpürü nke ndorondoro obodo ka o wee nweta obi ndi elefuruanya n'oge ọchichị nna ya, mgbe ha hụrụ ịnuokun'obi na óké ime ngwangwa nke o mere n'idozi Ụlọnsọ Chineke. Maọbụ, ha puru ikwu sị na o nwere ịhun'anya n'ebe ihe banyere ọlụ nka nke iwu ulọ nke mere na ọ chọghị ihu ka Ụlọnsọ ọma Chineke ahụ bụ ihe elefuruanya ka ọ dakposịa. Ndị ahụ nke puru ikwuworị okwu dị otú a bụ ndi ahụ yiri ndi ụfọdụ dị n'oge ugbu a, ndi ọbịbia ha n'ulọ nzukọ bụ náání iji ya mata ọtụtụ mmadu n'ihì ọgan'iru nke ọlụ ha, maọbụ iji ya mee ka ha buru ndi amara aha ha n'etiti ọtụtụ mmadu, maọbụ ndi ahụ nke náagu Baibul dika akwụkwọ akukọ irò nke ụwa, náekwere kwa na ọbụ akwụkwọ mmụta kachasị elu, ma ha enweghịike ihu ya dika Okwu

nke Chineke dị ndụ, nke náadịgide kwa rue mgbe ebighịebi. Ma n'oge náadighianya, ndịa niile nke pụrurị ikwuokwu mmegide náenwghị ntọala aghaghị ịbụ ndị mesiri kwere na ọ dị ezigbo échìchè nime omume niile nke Hezekaia kari ka ha chèworo.

Hezekaia siri, “Ọ di n’obim ka ayi na JEHOVA, bú Chineke Israel gba ndu.” Atumàatù nke Hezekaia turu nime ndu ya zuruòkè. Obi ya ziriezi! Ihe niile o mere ná mmalite ọchichi ya abughi maka inara otuto nke uwa, ọ bughi kwa ka amara aha ya, maobu n’ihi inweta ike nke ọchichi. Ihe niile ọ naeme bu iyi nye Chineke otuto (I Ndi Korint 10:31). Ọ chorọ ka ya na Chineke di námma, ọ chokwara ka ndi ya laghachikwute Chineke. Ọ huru óké iwe di oku nke Chineke naaga idakwasị mba ahụ. Ọ matara na ọ bu náání nzoputa nke Chineke gaanaputa ha site n’iwe oku ahụ, na ihe mbu agaeme n’ime ka obi umummadu laghachikwute Chineke bu iweghachi ezi ifèòfufè nke Chineke. Ya mere, omume mbu ya bu ihicha na imezi ulo nke Chineke, ma apuru iluzi olu a nkeoma site náání n’aka ndi ahụ nke Chineke roputaworo maka olu ahụ -- ndi nchujà na ndi Livai.

Nime ihe niile ndia anyi puru ihu na Hezekaia mere omume zirize. Ọ gaabu ihe náabaghi uru inwe ulo ekpere ehichapworo unyi niile na adighiocha niile, ma ọ buru na ndi náaga ekpere n’ebe ahụ edoghi onweha nsọ n’olu ahụ, n’imezu ihe niile n’usoro n’ilu olu ha kwa ubochi kwa ubochi. Ọ dighi onye gaeleworị anya ike na nnonye nke Chineke ka ọ puta ihè nime Ulo Chineke ma ọ buru na ndi náéjézi n’ulo Chineke bu ndi náemebiiwu maobu na ha eweputaghi onweha ichè ilu olu ha. Hezekaia ibu uzọ kpokota ndinchujà na ndi Livai bu nnoo ihe amamihe di nime ya.

Anyi gukwara n’akwukwo na ndia roputaworo zakwara oku a n’uzo di icheiche dika onodu obi ha si di. Apughi imanye mmadu amanye ka o feè Chineke; apughi kwa isite n’inye ya iwu kwaba ya nime eziumume. Itúegwù náání apughi ime ka ọ buru onyeozu kwesirintukwasio bi n’iburu obe ya wee soro Jisọs. Ndi Livai zara oku ma doo kwa onweha nsọ dika iwu Chineke si di.

Dika anyi naamụ banyere ntọala di ukwu nke nzoputa, anyi naachoputa na ọ di uzọ abuo nime onyinye ukwu nke abuo ahụ nke anaenye onye ọ buła mezuru ọchicho niile nke Chineke, mgbe agusiri ya n’onye eziumume site n’okwukwe. Akukụ mbu nime onyinye nke odudonso a bu nke anyi náaghaghị ime n’onweanyi. Akukụ nke abuo bu nke ahụ Chineke naeme n’OnweYa. Akukụ nke mbu ido onweanyi nsọ nime iyi obi chujà nye Chineke. Anyi naejemi nime ijibichujà di omimi n’oge a kari ka anyi bu n’uche na mbu. Mgbe ufodu inyebiga onweanyi okè a maobu idebe onweanyi ichè n’uzo di otu a ka anaakpo odudonso nke ememe -- mmadu ido onweya nsọ. Akukụ nke abuo bu olu nke iyi Obara sachapu, nke Chineke naalu, nke náewepu ezughioke nke amuru anyi nime ya wee náeme kwa ka anyi di ohu n’oyiyi Onye ahụ kere anyi; nke a ka anaakpo odudonso zuruòkè. Jisọs kpereekpere si, “N’ihi ha ka Mu onwem nedo kwa Onwem nsọ, ka ewe do kwa ha onwe ha nsọ n’ezi-okwu” (Jon 17:19). Jisọs, dika Ajà nke mmehie na adighiocha anyi, nyere OnweYa maobu were onweYa chujà ka ewe sachapu anyi n’onodu mmehie nke amuru anyi nime ya -- ka anyi wee buru ndi edoro nsọ.

Dika anyi naaga n’iru n’iheomumu anyi, anyi naahu na ndi Livai malitere olu ha ngwangwa, mgbe ha dozuworo onweha nsọ -- were kwa onweha doo ichè -- dika Hezekaia gwara ha. Otú a kwa ka ndi nchujà ufodu mere, ma edere n’akwukwo banyere ndiozo nime ndi di iche sitere n’agburu Eron na ha “edogh onwe-ha nsọ: n’ihi na ndi Livai zuru-òkè nime obi-ha ido onwe-ha nsọ kari ndi-nchu-àjà.” Ndinchujà ahụ náejighi obi inuoku za oku ahụ nke ijikere onweha ijere Chineke ozi, apughi ilu olu ha n’onodu ha mgbe egburu ihiji chujà; kama ọ bu ndi Livai ndi obi ha di ocha ná njikere nime mmuo na n’okpokpo ha, luru olu ahụ.

Ekpere n’ihi Mgbaghara Mmehie, na Ọzịá nke Chineke

Ebe ọ bu otu nime olu mbu nke eze ọ buła nke ndi Chineke roputara bu imu Iwu Chineke na iwere aka ya deputa ha n’akwukwo ka o wee ghota ihe niile enyere n’Iwu nkeoma, anyi puru isi na Hezekaia mereri otu a. Cheta kwa na Hezekaia nyere iwu ka achu aja mmehie “n’ihi ala-eze, na n’ihi ebe nsọ ahu, na n’ihi Juda.” Nke a putara na ọ chorọ ka Chineke gbaghara ha mmehie niile nke garaaga. Agaghị agupu ndiohu na ezinaulo eze. Agunyere obuna ndi ahụ niile náejere Chineke ozi. Echefughị kwa mba ahụ n’onweya.

Lee kwa otú Hezeakaia náenwetaghị náání otú ihe ichụàjà enyere n'iwu, kama otú o chere nime obi ya na eleghianya ụdị mmehie ndị ya mehiere chọrọ iheàjà dị ukwu karịa ka elereanya; o wee weta otú ụdị anụ okpukpu asaa. N'okwu banyere idimkpà nke ndụ ebighịebi, Hezeakaia ejighị ihe o bụla n'ụwa nke a kpọrọ ihe. Otụtụ mmadụ naabjkwute Chineke náarịọ Ya banyere onyinye nke ndụ ebighịebi, ma mgbe ha naeme nke a, ha naechè onụọhịa nke ihe ụwa o gaefu ha n'ikwụ ụgwọ nke inata ngozi ndụ ebighịebi n'aka Chineke.

Ọ dị onụahịa dīkariri elu nke apurū ichọ n'aka anyi n'inweta ndụ ebighịebi n'aka Chineke? Náání igbanari ahuhū nke okualammū ezuwo ibū ihe mkwughachi ụgwō nye àjà o bula mmadū purū ichū, maobū onūahia mmadū purū iji urū nke ụwa, iheutō, onodū, maobū akū kwū. Ma Chineke naekwe anyi mkwā dī ukwu na anyi agaghī ahū ahuhū nke mgbe ebighịebi, ma o burū na anyi ewere obi etiwaratiwa na nke dī nwayo bjakwute Ya. Chineke naenye anyi olileanya nke ndụ ebighịebi, na otūtū ohere inweta ụgwōlū dī icheiche na oñū ebighịebi nke anyi náelegi anya ha.

Ụfodū mmadū naeche na otū mkpiriki oiaocha maobū ihe yiri ha, otū uwe maramma nke ụdī eji mee ya naemegide ọzizi nke Baibul, añurī ụwa enwere nime nkeji elekere olenaole, inara iruoma nke mmadū efū onye ya onweya náaghaghī iguzo n'iru ocheikpé Chineke, maobū iwere obi ha niile nye, bụ ihe dī okéonūahia karīa ngozi niile Eluigwe nke Chineke náeche ha n'iru. Mgbe ụfodū umummadū naakpachara anya tufue olileanya niile banyere Eluigwe nke echere ha n'iru wee roro ihe ụfodū ahū nke ike gaagwū ha nime ha na nwaoge mgbe ahū ha etufue ha n'onodū trinket oñū ụfodū, maobū iheutō nke ụwa nke ha gaeme kwa ngwa che échichè banyere ha dīka ihe náabaghī urū. Ma onye obi ya zuruokè gaahū ezi onūahia ahū nke dī n'akū ụwa, mgbe ha eji tūnyere onūahia nke Eluigwe, wee soro ụzō nke ziriezi, wee chūoàjà niile kwesiri kwesi, kwū kwa ụgwō jurueju ka o wee nata iruoma na ngozi nke Chineke.

O bụ ihe doroanya na Chineke nūrū ekpere nke ndia na nke eze ha. “Mgbe amalitere isure àjà-nsure-okū, amalitere ibu abū JEHOVA ...Nkpokota ahu nile nākpō kwa isi ala, ndi obu abū nābū kwa, ndi nāfu opi nāfu kwa: anēme ihe a nile rue mgbe achubiri àjà-nsure-okū.”

O dighi ihe o bula ozọ nwereike itinye okéonū dī otū a nime obi mmadū dīka imara nkeoma na agbagharawo mmadū mmehie niile nke mgbe garaaga, na amamikpe nke mmehie agabigawo, na o nwereike ibindū dī ocha dīka idielu nke ụkpūrū Chineke si dī na dīka oñichō niile nke ime obi ya si dī. Mmadū purū igbukpere n'ala n'ulō ekpere nime oké mwuta nke dī n'obi ya n'ihī na Setan aburūwo onye nke náachī ndū ya, ma na mgbe ahū site n'otū ekpere nke obi etiwaratiwa na nke egwepiaraegwepi o wee mata na etijipusiwo ike ahū nke náachī ndū ya, na ewepūwo kwa mkporo niile nke jideworo ya. N'oge ahū ka abū otuto náamalite. Mgbe ahū ka anaakūnye oñū nke Eluigwe nime obi ahū. Mgbe ahū ka anaenye ya olilenya oñū. Site na mgbe ahū gaa n'iru o ghōwo onye ekèrè oñū, nwa nke Eze -- nwa nke Chineke.

AJUJU DỊ ICHEICHE

- 1 Nna Hezeakaia, o bụ onye eziumume ka o bụ onye náemebiiwu?
- 2 Nne Hezeakaia bụ ada onyeamuma nke Chineke, Ọlee eze ozọ nke ndụ onye nke Chineke a metụtakwara?
- 3 Àrọ ole ka Hezeakaia gbara mgbe o malitere ichieze? Gụọ I Timoti 4:12, ma kwue otú esi mejuputa amaokwu nke a ná ndụ Hezeakaia?
- 4 Gini bụ ihe mbụ Hezeakaia mere banyere ofufè nke Chineke?
- 5 Gini bụ iwu nke Hezeakaia nyere ndi nchujà na ndi Livai?
- 6 Ụfodū nime ndi nchujà azaghị oku otú achoro ka ha zaa. Gini ka nke a furu ha n'ohere onodu olu nke Chineke? Onye nochitere anya ha ka olu nke Chineke wee gaa nkeoma?
- 7 Gini ka Hezeakaia kwuru si na o di n'obi ya?
- 8 Gini bụ okwu ndumodu Hezeakaia kwuru nye ndi Livai banyere nrọpata nke Chineke roputara ha iluolu Ya?

- 9 Òlee ndị achụrụjà mmehie n'ihie ha?
- 10 Kwue otú ndị nchụjà na ndị Livai siri doo Ụlọ Chineke ọcha, na otú, site nime nke a, ha jiri soo Iwu Chineke.
- 11 Gịnị bụ ihe dị iche n'odudonso nke ememe na odudonso zuruokè? Òle nime ha abụọ bụ nke anyi n'imezuputa? Òle bụ nke Chineke?
- 12 Gịnị bụ onọdụ na olo nke uri na ibubù nwere nime ofufe Chineke n'oge a? Òle mgbe ibubù ahụ malitere?